

บทความวิจารณ์หนังสือ “การออกแบบการสอนวิชาเกษตร
(INSTRUCTIONAL DESIGNS IN AGRICULTURAL SUBJECT)”

ผู้เขียน : ดร.ปิยะนารถ จันทร์เล็ก

วิจารณ์โดย

ภัคพงศ์ ปวงสุข

Pakkapong Pongsuk

รองศาสตราจารย์ ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

pakkapong.po@kmitl.ac.th

เมื่อมนุษย์เราไม่สามารถห้ามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาได้ แต่มนุษย์เราสามารถที่จะกำหนดอนาคตและวางแผนเพื่อเดินทางไปให้ถึงอนาคตที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่เป็นกลไกสำคัญในการเดินทางไปให้ถึงอนาคตที่กำหนดไว้ได้ คือ การศึกษา โดยการศึกษาเป็นงานสำคัญในระบบของสังคมหนึ่งๆ เพราะเป็นกลไกที่ใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกแต่ละคนในสังคม เพื่อให้ทุกคนในสังคมนั้นๆ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังเช่น พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ว่า “ประเทศชาติของเราจะเจริญหรือเสื่อมลงนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชนแต่ละคนเป็นสำคัญ ผลการศึกษาอบรมในวันนี้ จะเป็นเครื่องกำหนดอนาคตของชาติในวันข้างหน้า” ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า คุณภาพชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ของสังคมใดๆ ก็จะเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงควมมีประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของสังคมนั้นๆ ด้วยเช่นกัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาใน ส่วนใหญ่คนทั่วไปมักมองเห็นหรือให้ความสนใจในเรื่องที่เกี่ยวกับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในการอำนวยความสะดวกสบายของตนเองหรือสังคมเป็นหลัก แต่อาจจะหลงลืมสิ่งที่จำเป็นและสำคัญที่สุดต่อการดำรงชีวิต นั่นก็คือปัจจัย 4 อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ซึ่งล้วนได้มาจากการประกอบอาชีพการเกษตรกรรมทั้งสิ้น นอกจากนี้แล้วผลผลิตทางการเกษตรก็ยังเป็นจุดเริ่มต้นของงานอุตสาหกรรมอื่นๆ อีกด้วย จึงเห็นได้ว่าสินค้าจากผลผลิตทางการเกษตรนั้นเป็นสินค้าที่นำรายได้เข้าประเทศอย่างแท้จริง เพราะเป็นรายได้ที่มีความโยงโยงถึงเกษตรกรระดับรากหญ้าที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและประชาชนในประเทศไทยนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศทั้งปัจจุบันและมีความยั่งยืนในอนาคตเช่นกัน

การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ฉบับที่ 9 ฉบับที่ 10 ฉบับที่ 11 และฉบับที่ 12 ที่ให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือประชากรของประเทศ โดยถือว่าทรัพยากรมนุษย์หรือประชากรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ถ้าทรัพยากรมนุษย์หรือประชากรได้รับการพัฒนาโดยการให้การศึกษาแล้ว เมื่อทรัพยากรมนุษย์หรือประชากรในประเทศมีความรู้ที่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบด้านในสังคมปัจจุบัน ทรัพยากรมนุษย์หรือประชากรก็จะสามารถช่วยพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน ซึ่งนั่นหมายถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนกว่าการพัฒนาสิ่งอื่นๆ โดยที่ไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนหรือประชากรในประเทศ นอกจากนี้แล้ว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยังได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ เพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม จนถึงระดับประเทศ ซึ่งได้มีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงรอบด้าน นั่นก็หมายถึงการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือประชากรของประเทศในระบบการศึกษาเพื่อให้มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรอบด้าน เสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน

ภายใต้การจัดการศึกษาที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชาตินั้น มีการจัดการศึกษาที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งคือ การจัดการศึกษาเกษตรที่มีการจัดขึ้นทั้ง 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ (Formal education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal education) เพื่อการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ระดับขั้นพื้นฐานระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา การศึกษาผู้ใหญ่ รวมทั้งการศึกษาพิเศษ ซึ่งมีการจัดการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบและต่างเป้าหมายกันในแต่ละกลุ่มหรือระดับชั้น แต่มีเป้าหมายเดียวกันคือ การพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในชีวิต สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศในยุคของการเปลี่ยนแปลงรอบด้าน

นับตั้งแต่มีการจัดการศึกษาเกษตรในประเทศไทยตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2444 นั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการจัดการด้านการศึกษาเกษตรศาสตร์ ซึ่งเป็นศาสตร์อันยิ่งใหญ่และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเกษตร การผลิตกำลังคนเพื่อพัฒนาประเทศชาติมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน การจัดการศึกษาเกษตรจึงมีความสำคัญ มีคุณค่า และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศที่มีพื้นฐานการพัฒนาจากการเกษตร ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม พื้นฐานระบบเศรษฐกิจจากการเกษตร สังคมของประชาชนส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม โดยการศึกษาเกษตรเป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสอน การนิเทศ และการบริหารด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยมีมุ่งหวังในการพัฒนากำลังคนด้านเกษตรให้ไปทำงานตามหน้าที่ต่างๆ หรือมีความเข้าใจในเรื่องเกษตรกรรม โดยการศึกษาเกษตรที่เป็นทางการในระบบในสายสามัญหมายถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะเน้นทางด้านเจตคติ ทศนคติ การศึกษาในสายอาชีพหรืออาชีวศึกษาเกษตรนั้นจะเน้นด้านทักษะการปฏิบัติจริง ซึ่งการจัดการศึกษาเกษตรในระดับอาชีวศึกษาเกษตรจะเน้นเรื่องทักษะปฏิบัติจริงแล้วนั้น ยังเป็น

การศึกษาที่เป็นการอบรมบ่มนิสัยของนักศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะที่ชำนาญและมีคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของสังคม ด้วยเหตุของการฝึกทักษะทางการเกษตรจะต้องมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบสูงต่อการผลิตทั้งพืช สัตว์ และประมงที่เป็นสิ่งมีชีวิต รวมทั้งทรัพยากรซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอย่างมีระบบ มีระเบียบแบบแผนที่ชัดเจนถูกต้องด้วย และการศึกษาเกษตรในระดับอุดมศึกษาจะเน้นทางด้านความรู้เทคนิคและการวิจัย

นอกจากนี้แล้วการศึกษาเกษตรที่ไม่เป็นทางการนอกระบบนั้นเป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่และโครงการส่งเสริมงานอาชีพต่างๆ ที่จัดขึ้นโดยรัฐหรือเอกชน ดังนั้นการศึกษาเกษตรจึงเป็นการลงทุนการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมกำลังคนให้มีทักษะ เจตคติ และความรู้ความสามารถในอันที่จะออกไปประกอบอาชีพอิสระหรือสามารถให้บริการแก่ผู้ประกอบการเกษตรกรรมได้ และอีกนัยหนึ่งของความหมายของการศึกษาเกษตรที่หมายถึงการให้การศึกษาในเรื่องราวที่เกี่ยวกับการเกษตร หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการเล่าเรียน ฝึกฝน และอบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับการเกษตร ซึ่งจะเห็นว่าการศึกษาเกษตรย่อมจะต้องมีความเป็นมาพร้อมๆ กับการเกษตร เพราะความรู้ทางเกษตรที่ผู้ประกอบการได้รับมาปฏิบัติหรือที่มีการถ่ายทอดเป็นลำดับมานั้นก็เป็นการศึกษาเกษตรแบบหนึ่ง คือ เป็นการศึกษาตามอัธยาศัยหรือแบบธรรมชาติวิสัย ซึ่งก็หมายถึง กระบวนการศึกษาที่ได้กำหนดเป็นระเบียบแบบแผน เป็นการศึกษาหาความรู้และทักษะโดยอาศัยประสบการณ์จากชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อม

การจัดการศึกษาเกษตรในรูปแบบต่างๆ นั้นย่อมจำเป็นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้นอกเหนือจากการมีครูผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาวิชาต่างๆ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ ฐานพารมเพื่อการศึกษาปฏิบัติ สถานประกอบการเพื่อการศึกษาเรียนรู้และการฝึกงาน สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ เป็นต้น องค์ประกอบต่างๆ ที่กล่าวมานั้นก็ยังมีมีความสำคัญและจำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้อาชีพเกษตร ถึงแม้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในด้านของสื่อ นวัตกรรมต่างๆ ที่ผู้เรียนจะสามารถแสวงหาและเรียนรู้ได้ในยุคโลกออนไลน์ก็ตาม ครูเกษตรก็ยังคงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้และจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ด้วยเหตุผลสำคัญที่ว่าวิชาเกษตรนั้นจะต้องจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างถ่องแท้และซาบซึ้งด้วยการฝึกปฏิบัติจริง และครูเกษตรย่อมจะต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับระดับและประสบการณ์ของผู้เรียน

หนังสือการออกแบบการสอนวิชาเกษตรเล่มนี้นับเป็นหนังสือทางการศึกษาเกษตรอีกเล่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้อาชีพเกษตร โดยหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนจัดทำขึ้นด้วยการเรียบเรียงเนื้อหาวิชาผสมผสานประสบการณ์ในการสอนวิชาเกษตรของผู้แต่งด้วย และมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการออกแบบการสอนวิชาเกษตร สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งนักศึกษาในสาขาวิชานี้เมื่อจบการศึกษาเป็นบัณฑิต ได้รับใบประกอบวิชาชีพครู และบัณฑิตที่จบการศึกษาก็มีเป้าหมายสำคัญคือการเป็นครูเกษตร ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ครูเกษตร และผู้สนใจทั่วไป ซึ่งเนื้อหาวิชาผู้เขียนได้มีการแจกแจงได้ครบถ้วนตามคำอธิบายรายวิชา โดยการจัดกลุ่มเนื้อหาออกเป็น 7 บทด้วยกัน ได้แก่ 1) ความรู้พื้นฐานทางการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตร 2) หลักสูตรการศึกษาเกษตร 3) ทฤษฎีการเรียนรู้ 4) กรอบแนวคิดและกระบวนการออกแบบการสอน 5) วิธีการและรูปแบบการสอนวิชาเกษตร 6) การวางแผนการสอนวิชาเกษตร และ 7) การประเมินผลและการจัดการเรียนรู้อาชีพเกษตร นอกจากนี้แล้วผู้เขียนยังได้มีการจัดลำดับการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางและภาพไว้อย่างเป็นลำดับทำให้ง่ายต่อการเข้าใจในเนื้อหาของแต่ละบท

การจัดลำดับของเนื้อหาในแต่ละบทของหนังสือเล่มนี้นั้น ผู้เขียนได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาได้ครอบคลุมและสอดคล้องกันดี โดยบทที่ 1 นั้นว่าด้วยความรู้พื้นฐานทางการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตร ซึ่งมีประเด็นย่อย คือ ความหมายของการศึกษาเกษตร ความสัมพันธ์ระหว่างการสอนกับการเรียนรู้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตร และองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตร การจัดลำดับการเรียนรู้ในบทนี้จากการเข้าใจเรื่องของความหมายจนถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน แต่เมื่อพิจารณาแล้วอาจจะยังขาดเนื้อหาในเรื่องของการเรียนการสอนทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และการจัดการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0) รวมทั้งอาจจะเพิ่มเติมการประยุกต์หรือการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่ปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยให้สอดคล้องกับจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตรและนอกจากนี้แล้ว อาจจะมีการเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้และทักษะทางการเกษตรที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น 1) ทักษะ 3R ได้แก่ Reading (อ่านออก) (W) Riting (เขียนได้) และ (A) Rithematics (คิดเลขเป็น) 2) ทักษะ 4C ได้แก่ Critical Thinking (การคิดวิเคราะห์) Communication (การสื่อสาร) Collaboration (การร่วมมือ) และ Creativity (ความคิดสร้างสรรค์) 3) คุณลักษณะของครูเกษตรและการเป็นครูเกษตรในศตวรรษที่ 21 4) คุณลักษณะของผู้เรียน และ 5) การใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมและการจัดประสบการณ์ในการปฏิบัติเน้นการแก้ปัญหาด้วยการต่อยอดความคิดและประสบการณ์ เป็นต้น

เนื้อหาในบทที่ 2 ถึงบทที่ 4 นั้นผู้เขียนได้เรียบเรียงเนื้อหาอย่างเป็นลำดับครอบคลุมประเด็นสำคัญ ดังการนำเสนอในบทที่ 2 เรื่องของหลักสูตรการศึกษาเกษตรในระดับขั้นพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษาเกษตร โดยแจกแจงให้เห็นรายละเอียดของหลักสูตร เช่น ความเป็นมา ความสำคัญ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สารและมาตรฐานการเรียนรู้ โดยมีการแจกแจงให้เห็นชัดเจนและเข้าใจง่ายในรูปของตารางและรูปภาพ รวมทั้งการนำเสนอตัวอย่างหลักสูตรระดับอาชีวศึกษาเกษตรที่มีรายละเอียดของหลักสูตรครบถ้วน เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการออกแบบการสอนวิชาเกษตรในทั้งสองระดับ บทที่ 3 นั้นผู้เขียนได้เรียบเรียงทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบการสอนวิชาเกษตรไว้ได้เหมาะสม โดยลำดับจากการเข้าใจความหมายของทฤษฎีการเรียนรู้ และแจกแจงทฤษฎีการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม และทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม ซึ่งบทนี้อาจจะสามารถเพิ่มเติมเรื่องของปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพและทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงได้ และบทที่ 4 นั้นผู้เขียนได้เรียบเรียงกรอบแนวคิดของกระบวนการออกแบบการสอน โดยแจกแจงประเด็นออกเป็นลำดับตั้งแต่ความหมายของการออกแบบการสอน พื้นฐานความคิดหรือที่มาของการออกแบบการสอน องค์ประกอบหรือปัจจัยสำคัญในการออกแบบการสอน ระบบการสอน ลักษณะสำคัญของการออกแบบการเรียนการสอน ขั้นตอนการออกแบบการสอน และปิดท้ายด้วยการเสนอประโยชน์ของการออกแบบการสอน ซึ่งในบทที่ 4 นี้ถือได้ว่าเป็นเนื้อหาที่สำคัญที่สุดของหนังสือเล่มนี้ก็ได้ เพราะการนำเสนอเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้ใช้หนังสือเล่มนี้ได้นำความรู้ในรายวิชาต่างๆ มาผนวกกับประสบการณ์เพื่อออกแบบการสอนวิชาเกษตร โดยผู้เขียนได้มีการเสนอรูปภาพและยกตัวอย่างประกอบอย่างชัดเจน ซึ่งในบทเรียนนี้จะจะเป็นพื้นฐานการเข้าใจในเรื่องของวิธีการและรูปแบบการสอนวิชาเกษตรในบทที่ 5 รวมทั้งการวางแผนการสอนวิชาเกษตรในบทที่ 6 และการประเมินผลและการจัดการเรียนรู้วิชาเกษตรในบทที่ 7 ต่อไป

การนำเสนอเนื้อหาในบทที่ 5 ผู้เขียนได้เรียบเรียงและนำเสนอวิธีการและรูปแบบการสอนวิชาเกษตรไว้อย่างเป็นลำดับครบถ้วน ตั้งแต่วิธีการสอนพื้นฐานจนถึงวิธีการสอนที่มีความซับซ้อน โดยผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่าวิธีการสอนทั้งหมดที่นำเสนอในเนื้อหาของบทนี้นั้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นพื้นฐานในการสอนวิชาเกษตรได้ทุกระดับการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการสอนวิชาเกษตรในระดับขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา รวมทั้งการศึกษาตามอัธยาศัยด้วย ผู้เขียนได้เสนอเนื้อหาของวิธีสอนแบบต่างๆ ในรายละเอียดที่สำคัญ เช่น ความหมาย วัตถุประสงค์ องค์ประกอบของวิธีการสอน ขั้นตอนการสอน ข้อดีและข้อจำกัด การประยุกต์ใช้ในการสอนวิชาเกษตร รวมทั้งการยกตัวอย่าง และเสนอกรณีศึกษาไว้อย่างครบถ้วนในแต่ละวิธี แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ปัจจุบันนั้น ผู้เขียนอาจจะต้องเพิ่มเติมเนื้อหาวิธีการสอนที่สอดคล้องด้วยเช่นกัน โดยการนำเสนอวิธีการหรือเทคนิคการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เช่น การเรียนรู้ด้วยการฝึกงาน (Cognitive apprenticeship approach) การเรียนรู้ในสถานการณ์จริง (Authentic learning) การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาหรือกรณีตัวอย่าง (Case based learning) การเรียนรู้ด้วยการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Generative learning) และการเรียนรู้ตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional learning community: PLC) เป็นต้น และนอกจากนี้แล้วอาจจะต้องเพิ่มตัวอย่างแผนการสอนที่ประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนแนวใหม่ในระดับอาชีวศึกษาให้มากขึ้น ในบทที่ 6 นั้นผู้เขียนได้เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการวางแผนการสอนและตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้วิชาเกษตร โดยการนำเสนอเนื้อหาจากความหมายของการวางแผนการสอน ขั้นตอนประโยชน์ของแผนการสอน รวมทั้งเสนอตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้กับการสอนวิธีต่างๆ ได้เป็นอย่างดี แต่ยังไม่ครบหรือครอบคลุมเนื้อหาด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิชาที่มีในหลักสูตรแต่ละระดับ เช่น ด้านพืชศาสตร์ เกษตรศาสตร์ สัตวศาสตร์ ประมง เป็นต้น ซึ่งสามารถปรับปรุงและเพิ่มเนื้อหาส่วนนี้ให้เป็นตัวอย่างสำหรับผู้เรียน ครูเกษตรหรือผู้ที่สนใจทั่วไปสามารถเรียนรู้และต่อยอดได้ในโอกาสต่อไป และในบทที่ 7 ซึ่งเป็นบทสุดท้ายในหนังสือเล่มนี้นั้น ผู้เขียนได้นำเสนอเนื้อหาที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตร นั่นก็คือ การประเมินผลการจัดการเรียนรู้วิชาเกษตร โดยแจกแจงออกเป็นเรื่องแนวทางการวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย มีการนำเสนอรายละเอียดของแนวทางการวัดในแต่ละพิสัย แสดงตารางข้อมูลประกอบเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเนื้อหาพร้อมยกตัวอย่างที่ค่อนข้างชัดเจน และส่วนสุดท้ายก็เพิ่มเติมด้วยเรื่องการเลือกเครื่องมือในการประเมินให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่จะวัด โดยผู้เขียนได้เสนอแนวทางในการเลือกใช้เครื่องมือในรูปตารางที่แจกแจงอย่างชัดเจนพร้อมด้วยการนำเสนอเครื่องมือแบบต่างๆ ที่มีรายละเอียดของที่มาวิธีการใช้ ข้อจำกัดของเครื่องมือ นั้น เป็นต้น แต่ถ้าจะให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นในบทนี้นั้นควรมีการเพิ่มเติมเนื้อหาในประเด็นดังนี้ หลักและขั้นตอนการประเมินผลการปฏิบัติงานทางการเกษตร รูปแบบและวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงาน พร้อมการยกตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นต้น ซึ่งประเด็นที่กล่าวมานั้นอาจจะสอดคล้องกับการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเกษตรเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็สามารถนำมาประยุกต์หรือปรับใช้ได้กับการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตรในระดับอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

สรุปในภาพรวมของหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ตีพิมพ์อีกเล่มหนึ่งสำหรับนักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สาขาวิชาเกษตรศึกษาศาสตร์เกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งครูเกษตรและบุคคลทั่วไปที่สนใจเรื่องของการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านการเกษตรให้เกิดประโยชน์แก่เยาวชน ประชาชนทั่วไป นอกเหนือจากนี้แล้วการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล กลุ่มชน ชุมชน หน่วยงาน องค์กรด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว จะนำมาซึ่งการพัฒนาองค์ความรู้ต่างๆ ได้อย่างทันสมัย มีความรอบคอบและปราณีตในการจัดการเรียนรู้วิชาเกษตรให้เกิดประโยชน์และมีการพัฒนาที่ออกมาให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสืบต่อไป

บรรณานุกรม

Piyanard Junlek. 2015. *Instructional Designs in Agricultural Subject*.
Bangkok: Mean Service Supply Limited Partnership.